

Sammen om den gode praktik

Et debatmateriale om institutionen som uddannelsessted

BUPL

Indhold

Case 1 /// I garderoben	4
Kollegial sparring	
Case 2 /// På legepladsen	6
Plads til eksperimenter	
Case 3 /// Arbejdsportfolien	8
Hjælp til studiestruktur	
Case 4 /// Anna føler sig alene	10
Faglig sparring	
Case 5 /// Praktiske opgaver i praktikken	12
Forventningsafstemning med den studerende	
Case 6 /// Forældresamtalen	14
Om forældresamarbejdet	
Case 7 /// Aula som kommunikationsplatform	16
Brug af digitale værktøjer	
Case 8 /// En kritisk studerende	18
Rum til faglige diskussioner	
Case 9 /// Frederik er bekymret for Alma	20
Det tværprofessionelle samarbejde	
Case 10 /// I aftenklubben	22
Den pædagogiske relation	
Case 11 /// William laver "ingenting"	24
Arbejdspladsens forståelse for praktikkens formål	
Case 12 /// Må man spise i sofaen?	26
Normer og værdier	
Case 13 /// Hvornår er noget tvang?	28
Rutiner og modstand	
Case 14 /// På tur	30
Vejledning i praksis	

Sammen om den gode praktik

Et debatmateriale om institutionen som uddannelsessted

En god praktik er et vigtigt skridt på vejen mod at blive en dygtig pædagog. For nye stolte og fagligt stærke pædagoger står altid på skuldrene af tidligere generationer. Det er det unikke ved en profession som vores – vi er meduddannere af vores kollegaer. Og det forpligter.

Vi har udarbejdet dette debatmateriale som et led i BUPL's professionsstrategi. Her zoomer vi ind på jeres arbejdsplads som uddannelsessted. Vi håber, at denne samling af cases og refleksionsspørgsmål kan give jer anledning til gode snakke om, hvordan I tilrettelægger praktikken ud fra de vilkår, I har.

Sådan bruger I materialet

De 14 cases handler om situationer, udfordringer og dilemmaer, der kan opstå for institutioner med studerende i praktik. Fortællingerne foregår inden for de forskellige grene af det pædagogiske område – fra daginstitution, skole/SFO over klub og til specialtilbud. Men de er skrevet, så mange cases vil kunne bruges på tværs af institutionstyper. Udvalg et par cases, og brug dem i en fælles dialog på et personalemøde eller en udviklingsdag, når praktikken er på dagsordenen.

God fornøjelse

Lasse Bjerg Jørgensen
Hovedkasserer i BUPL

Kollegial sparring

En vintereftermiddag i børnehaven Solsikken er børnene på vej ud på legepladsen. Mikkel, der er få uger inde i sin første praktik, hjælper en dreng med at komme i overtøjet. Drengen er ked af det og har ikke lyst til at tage sine vanter på.

"Det kan jeg godt forstå. De er jo våde. Lad os lige kigge i din kurv og se, om du har et andet par," siger Mikkel og rejser sig for at se efter.

"Der er faktisk et par ekstravanter her. Tag du dem på i stedet."

Men dem vil drengen heller ikke have på, og han bliver mere ked af det og utålmodig efter at komme udenfor til de andre børn. Du er ikke selv med i garderoben men har lyttet med på situationen gennem køkkendøren, og det er tydeligt for dig, at Mikkel nu bliver usikker på, hvad han skal gøre. Den anden pædagog, der står få meter fra Mikkel, har også fulgt med men gør ikke noget.

- Hvad tænker du, at der er på spil her?
- Vælger du at drøfte situationen med kollegaen? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvordan og i hvilken sammenhæng tager du det op med Mikkel?
- Hvordan kan I hjælpe Mikkel til at fastholde en systematisk erfaringsopsamling og refleksion over praksis?

Plads til eksperimenter

Christina er studerende i en børnehave, hvor hun med stor gejst tager initiativ til mange naturaktiviteter. I dag laver hun bål, hvor børnene selv skal fragte brændet fra skuret til bålstedet i trillebøre.

Overraskende mange børn melder sig til opgaven, og få minutter senere er alle trillebørene optaget. Kort efter opstår en konflikt, da to andre drenge vil bruge et par af de optagede trillebøre til deres leg. De forsøger at vriste dem ud af hænderne på to af bålbornene, og din kollega, der er primærpædagog for de to drenge, må modvilligt bede dem vente. Konflikten skaber tumult, og flere børn mister fokus på bålaktiviteten, så Christina må med hjælp fra dig og en anden kollega arbejde hurtigt for at hjælpe dem i gang igen. Med dæmpet stemme beklager kollegaen sig til dig efterfølgende: "Det er da heller ikke særlig gennemtænkt, at Christina lægger beslag på legepladsens mest populære legetøj, fordi hun vil lave bål."

- Hvordan forstår I situationen?
- Hvad tænker I er vigtigt i den efterfølgende refleksion?
- Hvordan og under hvilke rammer evaluerer I efterfølgende aktiviteten med Christina?
- Hvad skal der til for, at den studerende kan prøve ideer af og sætte nye aktiviteter i gang hos jer?

Hjælp til studiestruktur

Da jeres studerende, Julie, nærmer sig afslutningen på praktikken, oplever I, hvordan arbejdsportfolioen presser hende mere og mere. Hun er kommet bagud og beder flere gange op til afleveringsfristen om fridage til at skrive den færdig. Julie er tydeligt stresset, og jeres leder står i en svær situation, hver gang Julie spørger til endnu en skrive dag væk fra institutionen.

Praktikvejlederen minder ved hver praktikstart den nye studerende om, at portfolio-skrivningen ikke behøver at blive uoverskuelig, når man husker at skrive undervejs op til studiedagene på uddannelsesstedet. Alligevel ender det tit med, at opgaven glider i baggrunden i en travl hverdag. Og ofte bliver I meget sent opmærksomme på, at den studerende er kommet bagud.

- Hvordan kan I hjælpe jeres studerende med, at arbejdsportfolioen ikke ender som en løsrevet del af praktikken?
- Hvordan understøtter I, at arbejdsportfolioen bliver et læringsredskab for erfaringsopsamlinger og refleksioner, hvor det er den studerendes proces og læring, der er i fokus?
- Hvordan inddrager I de studerendes erfaringer og refleksioner over praksis i institutionens dagligdag? Har de studerende fx et fast punkt på personalemøderne eller andre rum, hvor I diskuterer pædagogisk praksis?

Faglig sparring

Anna er i sin anden praktik i en daginstitution. Hun er på en stue med 12 børn. Praktikvejlederen er på en anden stue, og siden den erfarne, faste pædagog opsagde sin stilling, har Annas nærmeste kollega været en fast medhjælper og en vikarstab, der bliver flittigt brugt. Nogle måneder inde i praktikken går hun til praktikvejlederen og fortæller, at hverdagen er svær. Hun mangler den daglige sparring og savner mere erfaringsudveksling og overlevering fra de nærmeste kollegaer. Men det er svært at opnå. Blandt andet fordi vikarerne ofte skifter. Det er tydeligt for vejlederen, at Anna føler sig alene og mangler guidning fra en faglig rollemodel i hverdagen. Anna siger selv, at hun er bekymret for, om hun overhovedet får det ud af praktikken, som er meningen med hendes uddannelse.

- Hvordan kan I bedst hjælpe Anna, så hun har nogen at spejle sig i og får den sparring, hun efterspørger?
- Hvordan kan I støtte Anna i at indgå i sammenhænge, hvor hun ikke oplever at stå alene med ansvaret?
- Hvordan sikrer I en kvalificeret praktik for den studerende, når I er ramt af sygdom eller er udfordret på andelen af uddannet personale?

Forventningsafstemning med den studerende

Trine er i gang med sin anden praktik i en SFO. Fra begyndelsen tager hun stort ansvar for de pædagogiske og kreative aktiviteter med børnene. Det er her, hun blomstrer fagligt, og hun er dygtig til at tage initiativ og spille ind med egne idéer på planlægningsmøderne.

Men hun er knap så entusiastisk i forhold til dagligdagens praktiske opgaver. Trine tager sjældent initiativ til at tørre bordene af, tømme skraldespandene eller rydde op i køkkenet på sin lukkevagt. Og hun virker irriteret, når hun bliver bedt om at deltage. "At rydde op i køkkenet har jo ikke særligt meget med pædagogik at gøre, og det er jo det, jeg skal lære i praktikken," siger hun, da en kollega en dag stiller spørgsmål til hendes manglende deltagelse.

- Hvordan ville du svare Trine?
- Hvordan tydeliggør I over for jeres studerende, at arbejdet i daginstitution/SFO/klub/specialscole også rummer praktiske opgaver?
- Hvordan drøfter I, at praktiske opgaver også kan være pædagogiske, eller i hvert fald en forudsætning for det pædagogiske?

Om forældresamarbejdet

Louise er i praktik i en vuggestue. En formiddag bygger hun tårne ud af klodser med et toårigt barn. Et nystartet barn på knap et år kravler mod hende og kommer til at vælte tårnet på vejen. Sekundet efter bider den toårige det lille barn i skulderen. Louise reagerer prompte ved at kalde på en kollega, der trøster den mindste, mens hun tager den toårige ud af situationen.

Louise fortæller sin praktikvejleder, der også er pædagog på stuen, hvordan situationen opstod. De er enige om, at biddet var udtryk for jalousi, da det lille barn kom på tværs af den toåriges leg med Louise. Vejlederen opfordrer til, at Louise selv bør fortælle forældrene til det bidte barn om situationen, da hun bevidnede den som den eneste. Og hun tolker den tydeligvis rigtig fint. Louise bliver nervøs ved tanken. "Det kan jeg slet ikke. Hvad hvis forældrene bliver kedede af det eller bebrejder mig for, at jeg ikke forhindrede biddet?"

- Hvordan kan I hjælpe Louise med at overveje, hvad der er på spil – for barnet og i samtalen med forældrene?
- Hvordan kan praktikvejlederen hjælpe Louise med at planlægge og gennemføre samtalen?
- Hvordan deltager studerende i forældresamarbejdet hos jer? Og hvad kunne være gode opgaver for den studerende i forældresamarbejdet?

Brug af digitale værktøjer

Rasmus' første lønnede praktik foregår på en skole med tilhørende SFO. En del af kommunikationen med særligt forældrene foregår via Aula. Både når det gælder praktiske beskeder om udetøj til udflugter og beskrivelser af, hvad de skal lave i den understøttende undervisning, som Rasmus skal stå for.

Skolen arbejder også med et særligt dokumentationsværktøj, som Rasmus skal bruge i forbindelse med den understøttende undervisning. Rasmus er ikke rutineret i Aula, kender ikke dokumentationsværktøjet på forhånd og har heller ikke stor erfaring med den skriftlige forældre-kommunikation.

Han fornemmer, at teamet er presset, da de øvrige lærere skal dække timer for en sygemeldt kollega. De har derfor ikke så meget overskud til at hjælpe Rasmus, som han havde forventet, og de virker irriterede over, at han ikke kender de værktøjer, skolen bruger.

- Hvordan ville I sikre, at Rasmus får hjælp til at sætte sig ind i de relevante værktøjer og kan bruge dem hensigtsmæssigt i samarbejdet med kollegaer og forældre?
- Hvordan understøtter I, at studerende føler sig trygge i den digitale kommunikation og kan bruge den som et fagligt redskab?
- Hvordan arbejder I med gensidig forventningsafstemning over for den studerende forud for eller i forbindelse med praktikstart?

Rum til faglige diskussioner

Pædagogerne i daginstitutionen glæder sig til at få Marcus i praktik i hans tredje praktikperiode. De ser frem til at være en del af hans uddannelse og håber også, at han kan inspirere dem med ny faglig viden fra uddannelsen. Da Marcus har været i institutionen nogle dage, stiller han spørgsmål til den måde, frokosten med børnehavebørnene foregår på. Han synes, pædagogerne praktiserer en lidt gammeldags pædagogik i forhold til, hvordan børnene skal sidde, og hvordan de spiser. Han mener blandt andet, at børnene bliver irettesat for meget under måltidet.

Marcus vælger at tage det op under "eventuelt" på det følgende personalemøde.

Der er kort tid tilbage af mødet, og den pædagog, som Marcus er på stue med, går ikke rigtig ind i en diskussion af det men svarer, at sådan har de altid gjort, og det virker.

- Hvordan forholder I jer til og tager imod studerendes kritiske spørgsmål? Har I eksempler, hvor eventuel kritik har ført til forandringer?
- Hvordan skaber I rum for pædagogiske diskussioner om praksis med de studerende?
- Hvordan bør vejlederen følge op på situationen fra personalemødet?
- Hvordan støtter I Marcus i at gå på opdagelse i sin undring – både konkret og teoretisk?

Det tværprofessionelle samarbejde

Frederik er i tredje praktik i SFO'en, der hører til den lokale skole. Han vil gerne arbejde med videns- og færdighedsmålet om det tværprofessionelle samarbejde, da han i praktikstedsbeskrivelsen har læst, at han også skal være i skolen.

I SFO'en bliver han tilknyttet en børnegruppe fra første klasse, som han også har i skolen. Efter et par uger bliver han særligt opmærksom på pigen Alma og hendes udsving i adfærd. Mens hun i skolen virker utryg, sårbar og indadvendt, blomster hun lidt op i SFO'en, hvor hun i højere grad søger de andre børn.

Da han deler indtrykket med sin vejleder, starter hun med at sige: "Alma er et ganske normalt barn, der kan virke lidt trykket, indadvendt og ikke altid glad." Men hun erkender, at det kan svinge meget i løbet af dagen, alt efter hvilken sammenhæng Alma befinder sig i.

Frederik foreslår, at han vender det med Almas lærer til et teammøde, men det afviser vejlederen. Hun mener, at Alma nok skal få det til at fungere, og at det jo er fint, hvis hun har det godt i SFO'en.

- Overvej den situation Frederik står i. Hvordan kan man støtte ham bedst?
- Hvordan kan I støtte ham i at undre sig fagligt, og hvordan kan I støtte ham i at få sine observationer og faglige perspektiver i spil i samarbejdet med lærerne?
- I hvor høj grad giver I de studerende en plads i det tværprofessionelle samarbejde?

Den pædagogiske relation

22-årige Mette er begyndt i praktik i kommunens fritids- og ungdoms-klub med to ugentlige vagter i aftenklubben. På få uger har hun opbygget en tæt relation med en gruppe piger fra 8. klasse, der altid hænger ud i tv-stuen. Praktikvejlederen Anders ser med glæde, hvordan hun med jokes, grin og gode råd om make-up opnår en fortrolighed med pigerne, der ellers er kendt som en lidt hård klike. For en tid synes den rå attitude helt at være forsvundet. Indtil en aften, hvor Anders hører høje råb fra tv-stuen.

"Det siger du fandme ikke videre! Det var jo dit råd. Vi troede, du var vores ven!"

Kort efter går Mette ud af tv-stuen med hastige skridt. Da Anders opsøger hende, fortæller hun, at to af pigerne har stjålet dyre make-up-produkter fra den lokale Matas. De selvsamme mærker, Mette anbefalede dem at bruge.

"De ville bare så gerne imponere mig," konstaterer hun rystet. "Jeg sagde til dem, at det var helt, helt galt, det, de havde gjort. Og da jeg fortalte, at jeg måtte sige det videre til deres forældre, hvis ikke de selv gjorde det, blev de rasende! Hvad pokker skal jeg gøre?"

- Hvad er problematikken, og hvordan forstår I situationen?
- Hvordan kan I som praktiksted bidrage til, at de studerende kan tackle etiske dilemmaer, der opstår i praksis?
- Hvordan understøtter I den studerende i at undersøge og reflektere over den pædagogiske opgave og relation?

Arbejdspladsens forståelse for praktikkens formål

Som en del af sin praktik i en skole og SFO er William blevet nysgerrig på at bringe forskellen mellem de to arenaer ind i sit portfolioarbejde. Han vil derfor observere, hvordan børnene interagerer med hinanden i SFO'en og se, hvilke fællesskaber der dannes, når de er sammen under friere rammer end i skolen.

En eftermiddag, hvor en gruppe børn fra skolens to førsteklaser leger i SFO'ens fællesareal, tager William sin notesblok frem og sætter sig i hjørnesofaen for at observere børnene. Williams kollega Mette kommer tilfældigt forbi, da hun bliver opmærksom på en kaotisk situation på gangen op til fællesarealet.

Det provokerer hende, hvordan William bare sidder i sofaen og kigger passivt ud i rummet, mens to børn er i højlydt konflikt få meter fra ham. Lettere irriteret afbryder hun ham i observationen:

”Gider du godt hjælpe her, William? Der står to børn lige herovre, som har brug for dig. Lige nu.”

- Hvordan understøtter I, at hele institutionen har en forståelse for, hvad de studerende arbejder med i praktikken?
- Hvordan støtter I de studerende i at være studerende – og en kollega, man kan regne med?
- Hvordan er det hos jer? Er det den studerendes eget ansvar at finde plads til faglige øvelser som fx iagttagelser?

Case 12 /// Må man spise i sofaen?

Normer og værdier

Carl, Storm og Andrea på 13 år er alle tre glødende fodboldfans, og stemningen er fuld af forventning op til Danmarks EM-kamp, som de skal se i klubben.

Pædagogen Kamilla har købt ind til burgere, slik, chips og sodavand, som de har gjort klar i fællesskab. Rikke, der er i praktik i klubben, hjælper gruppen med at få det hele på bakker, så de kan spise i TV-stuen, når kampen går i gang.

På vejen ind møder de Kamilla igen, der er ved at rulle TV-bordet ud i køkkenet.

"Hvad laver du," spørger Storm. "Vi skal jo spise i sofaen, mens vi ser kampen."

"Nej, vi sidder i køkkenet. Kom nu, kampen starter om fem minutter. Det andet har vi slet ikke aftalt," siger Kamilla, mens hun kigger undrende på Rikke.

"Men vi har fået lov," siger Storm og kigger på Rikke.

"De synes, det kunne være så hyggeligt. Det er vel okay?" spørger Rikke.

"Ej, altså man spiser ikke i sofaen. Det gør vi ikke i klubben," understreger Kamilla.

"Hvorfor må de ikke spise i sofaen? De er jo ikke små børn," siger Rikke.

- Hvordan skaber I rammer og sammenhæng for, at I kan være undersøgende på jeres egen praksis og de normer og værdier, den indeholder?
- Hvordan inviteres de studerende med i sådanne sammenhænge?
- Kan man som studerende rykke ved normer og værdier hos jer?

Rutiner og modstand

Marianne er i syv ugers praktik på en specialskole.

Her er der faste rutiner for dagen. Hver dag skal børnene på toilettet inden frokost, før de finder deres madpakker i køleskabet og sætter sig ved frokostbordets faste pladser.

Anton, der har Downs syndrom, kommer ikke ind til frokost men er gået ind i rummet ved siden af, hvor han tager en kasse med legetøj frem. Marianne går efter ham og siger: "Hov, Anton, vi skal til at spise. Kom, så skal jeg hjælpe dig." Anton løber ud i gangen og sætter sig i hjørnet oven i en kurv med tæpper.

Marianne går efter ham og gentager sin opfordring. Anton nægter, og hun står længe og forsøger at overtale ham. Kort efter kommer en af de faste pædagoger fra Antons klasse ud i gangen. Hun kigger ham ind i øjnene og siger med et smil:

"Arh, Anton. Her skal du da ikke sidde. Du skal med ind at spise".

Derpå tager hun fat i hans arm og hiver ham op.

- Hvad tænker I om situationen?
- Hvordan vil I skabe rum for refleksion med den studerende over situationen?
- Hvordan kan I som praktiksted bidrage til, at de studerende understøttes i at tackle etiske dilemmaer, der opstår i praksis?

Vejledning i praksis

Charlotte er i sin anden praktik på en specialskole. En gang imellem tager de på tur med mindre grupper af børn. I dag går turen til Zoologisk Have med bus og tog.

Charlotte har ansvaret for to piger, Sara og Mathilde. Mathilde er en kærlig pige, der er glad for at kramme – også fremmede mennesker. Charlotte ved, at et af de mål, der arbejdes med i forhold til Mathilde, er at lære at sige hej til fremmede i stedet for at kramme dem.

I bussen sætter Mathilde sig hurtigt på et ledigt sæde ved siden af en mand. Charlotte sætter sig på sædet bagved med Sara.

Mathilde snakker lidt med manden, der spørger, hvor de skal hen. Kort efter krammer Mathilde ham.

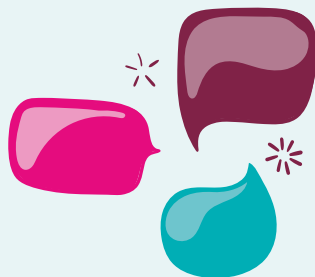
Senere på dagen, da de er hjemme igen, tager en pædagog fat i Charlotte og siger, at det var ret uheldigt, at Charlotte ikke havde bedre styr på Mathilde. "Havde du glemt vores mål for Mathilde?" spørger hun. Charlottes vejleder står lidt derfra og overhører samtalen.

- Hvad er på spil i denne case?
- Hvordan vil en praktikvejleder hos jer forholde sig til situationen efterfølgende?
- Hvordan arbejder I med vejledning i praksis?
- Hvordan skaber I efterfølgende rum for, at den studerende kan reflektere over situationen – både i forhold til mål omkring børnene og i forhold til kollegial sparring?

Sammen om den gode praktik

Et debatmateriale om institutionen som uddannelsessted

BUPL

Illustrationer: Colourbox
Illustrationerne er bearbejdet